

Wyrok z dnia 22 września 1999 r.

I PKN 248/99

Pracodawca nie narusza zasad współżycia społecznego, wypowiadając warunki pracy i płacy (w zakresie stanowiska i wynagrodzenia) pracownikowi-działaczowi związkowemu, objętemu szczególną ochroną trwałości stosunku pracy, jeżeli dokonuje rzeczywistej likwidacji działu pracy, w którym był on zatrudniony, nie kierując się chęcią szykany z uwagi na jego działalność związkową, a proponowane warunki nie są krzywdzące.

Przewodniczący: SSN Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Sędziowie SN: Walerian Sanetra, Jadwiga Skibińska-Adamowicz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 22 września 1999 r. sprawy z powództwa Leonarda W. przeciwko Telekomunikacji Polskiej - Spółce Akcyjnej - Zakładowi Telekomunikacji w G. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni z dnia 15 września 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Powód Leonard W. domagał się początkowo ustalenia, że dokonane przez pracodawcę wypowiedzenie zmieniające jest bezskuteczne jako nieuzasadnione. Następnie żądał przywrócenia do pracy, ewentualnie uznania za bezskuteczne wypowiedzenia zmieniającego i przedłużenia umowy o pracę na czas nieokreślony. Strona pozwana Telekomunikacja Polska S.A. Zakład Telekomunikacji w G. wniosła o oddalenie powództwa.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Gdańsku wyrokiem z dnia 31 lipca 1995 r., w punkcie I ustalił, że powód – Leonard W. i pozwany – Telekomunikacja Polska S.A. – Zakład Telekomunikacji w G. pozostają w stosunku pracy na warunkach pracy i płacy wynikających z wypowiedzenia zmieniającego dokonanego przez pozwanego w dniu

31 marca 1995 r., a w punkcie II oddalił powództwo.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni, rozpoznając rewizję od tego wyroku, przedstawił Sądowi Najwyższemu następujące zagadnienie prawne: „czy sześciomiesięczny termin ochrony przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem stosunku pracy przez pracodawcę z członkiem komitetu założycielskiego związku zawodowego określony w przepisie art. 32 pkt 3 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. Nr 55, poz. 234) może być przedłużony, a w szczególności o okres sądowego postępowania rejestracyjnego?”

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 5 marca 1996 r. odmówił podjęcia uchwały uznawszy, że zagadnienie zostało przedstawione w niedostatecznie wyjaśnionym stanie faktycznym sprawy, a udzielenie odpowiedzi nie było niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy. Wyjaśnienia wymagało – zdaniem Sądu Najwyższego – podleganie powoda szczególnej ochronie przed wypowiedzeniem zmieniającym przewidzianej w art. 32 ust. 2 i 4 ustawy o związkach zawodowych, co powinno wyprzedzać w stanie faktycznym sprawy analizę art. 32 ust. 3, gdyż rozważania te mogłyby się okazać zbędne. Ponadto nawet w razie ustalenia, że powód był objęty względnym zakazem wypowiedzenia warunków pracy i pracy pozostawało do wyjaśnienia, czy nastąpiła likwidacja działu jego pracy w rozumieniu art. 43 § 1 pkt 1 KP. Dyspozycja tego przepisu mogłaby zgodnie z art. 43 § 3 KP mieć zastosowanie do powoda.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni wyrokiem z dnia 27 czerwca 1996 r. uchylił wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Gdańsku i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Sąd Wojewódzki wskazał na konieczność zbadania, czy dokonana u strony pozwanej reorganizacja nie była pozorna, mająca na celu wyłącznie pozbawienie powoda (działacza związkowego) kierowniczego stanowiska i poprzez zaproponowanie mu niekorzystnych warunków doprowadzenie do ich nieprzyjęcia. Wskazywać na pozorną reorganizację mógłby - zdaniem Sądu drugiej instancji - sposób dokonania reorganizacji, zbieżność daty zarządzenia organizacyjnego z datą dokonania wypowiedzenia zmieniającego (31 marca 1995 r.), ogólnikowe określenie (niespełniające wymogów art. 42 § 2 KP) proponowanego powodowi stanowiska jako instruktora, którego zakres obowiązków określony został dopiero 1 lipca 1995 r., a także treść sprawozdania do zarządu Spółki z wykonania uchwały zarządu w części dotyczącej współpracy

ze związkami zawodowymi. Gdyby okazało się, że nastąpiła rzeczywista likwidacja działu pracy powoda w rozumieniu art. 43 § 1 pkt 1 KP, to należałoby rozważyć zastosowanie art. 43 § 3 KP.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Gdańsku wyrokiem z dnia 8 kwietnia 1997 r. ustalił, że powód Leonard W. i pozwana Telekomunikacja Polska S.A. Zakład Telekomunikacji w G. pozostają w stosunku pracy na warunkach pracy i płacy wynikających z wypowiedzenia zmieniającego dokonanego przez pozwanego w dniu 31 marca 1995 r. i oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni wyrokiem z dnia 23 lipca 1997 r. uchylił ten wyrok znosząc postępowanie od dnia 25 marca 1999 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania z powodu sprzeczności składu orzekającego z przepisami prawa. Kolejnym wyrokiem z dnia 26 lutego 1998 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Gdańsku oddalił powództwo. Sąd ten ustalił, że powód pracował u pozwanego pracodawcy od 1964 r. między innymi na stanowiskach instruktora i starszego instruktora. Po przerwie w zatrudnieniu trwającej od 1 maja 1992 r. do 7 lipca 1993 r. powód pracował jako inspektor kontroli, a 26 października 1993 r. powierzono mu pełnienie obowiązków na stanowisku kierownika Zespołu Interwencji i Kontroli. Dnia 8 lipca 1994 r. odbyło się zebranie założycielskie związku zawodowego, na którym podjęto uchwałę o utworzeniu Krajowego Związku Zawodowego Pracowników Telekomunikacji Polskiej S.A. i powołano komitet założycielski pod przewodnictwem powoda. Związek został zarejestrowany 17 maja 1995 r., a 24 maja 1995 r. ustalono skład władz związku – powód został przewodniczącym Prezydium Krajowego Zarządu. Powód nie był szykanowany z powodu działalności związkowej. W strukturze organizacyjnej strony pozwanej funkcjonował Wydział Wykonawstwa Robót Telekomunikacyjnych, którego zasadniczym zadaniem było prowadzenie remontów sieci, usuwanie awarii i ich skutków. Wydział ten miał dwa oddziały. W listopadzie 1993 r. wydzielono eksperymentalnie z Oddziału Wykonawstwa Robót Telekomunikacyjnych rejonu g. Kolumnę Awaryjną i włączono ją w strukturę Wydziału Regionalnej Służby Dyspozytorskiej. Powód został kierownikiem Awaryjnej Kolumny Kablowej 19 lipca 1994 r. O usuwaniu awarii decydował Kierownik Wydziału Regionalnej Służby Dyspozytorskiej, a powód nadzorował sprawne wykonanie prac. W praktyce okazało się, że Kolumna była mało mobilna i usuwała tylko „ułamek” wszystkich awarii linii kablowych. Zastępca Dyrektora do Spraw Eksploatacji wystę-

powoł dwukrotnie – 2 marca i 10 marca 1995 r. z wnioskiem do Dyrektora Zakładu Telekomunikacji o zmianę w strukturze Wydziału Regionalnej Służby Dyspozytorskiej w zakresie Awaryjnej Kolumny Kablowej.

Zarządzeniem Dyrektora Zakładu Telekomunikacji z 31 marca 1995 r. wprowadzono zmiany organizacyjne polegające między innymi na likwidacji Awaryjnej Kolumny Kablowej. Powód otrzymał 31 marca 1995 r. pisemne oświadczenie woli pozwanego o wypowiedzeniu umowy o pracę w części dotyczącej stanowiska oraz wynagrodzenia. Od 1 lipca 1995 r. ustalono powodowi stanowisko instruktora w Kolumnie Remontowej nr 1 w Oddziale Wykonawstwa Robót Telekomunikacyjnych w Wydziale Wykonawstwa Robót Telekomunikacyjnych strony pozwanej oraz określono wynagrodzenie. Puczono powoda o sposobie i terminie odwołania oraz odmowy przyjęcia nowych warunków pracy i płacy. Powód złożył odwołanie do sądu z intencją odmowy przyjęcia nowych warunków. Po upływie okresu wypowiedzenia powód odmówił przyjęcia „podziału czynności”. Od 3 lipca 1995 r. wykonywał prace związane z przekazywaniem materiałów, a 6 lipca otrzymał pisemne polecenie podjęcia pracy w Kolumnie Remontowej nr 1. Powód oświadczył, że do czasu zakończenia postępowania sądowego będzie wykonywał pracę Kierownika Awaryjnej Kolumny Kablowej. Po rozliczeniu dotychczasowych obowiązków nie wykonywał żadnej pracy mimo podpisywania listy płac. Ostatecznie strona pozwana uznała, że po upływie okresu wypowiedzenia „31.06.1995 r.” doszło do rozwiązania umowy o pracę. Stanowisko instruktora funkcjonuje u strony pozwanej od kilkunastu lat, a zakres obowiązków zależy od miejsca pracy instruktora. Strona pozwana nie dokonała zmian organizacyjnych po prostu, poprzedziła je analizą efektywności pracy Awaryjnej Kolumny Kablowej. Zmiana nie miała na celu pozbycia się powoda. Awaryjna Kolumna Kablowa jako jednostka przestała istnieć. Data likwidacji jednostki musiała być zbieżna z datą wypowiedzenia warunków pracy i płacy jej kierownikowi. Zaproponowane powodowi warunki nie były szykaną ani nie były krzywdzące. Sąd Rejonowy uznał, że do sytuacji powoda mają zastosowanie przepisy art. 43 § 1 pkt 1 i § 3 KP, a wypowiedzenie zmieniające było uzasadnione i zgodne z prawem.

Sąd Wojewódzki w Gdańsku-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 15 września 1998 r. oddalił apelację powoda. Zdaniem Sądu drugiej instancji, Sąd Rejonowy należycie wyjaśnił wszystkie okoliczności sprawy istotne dla jej rozstrzygnięcia wykonując wytyczne zgodnie z art. 386 § 6 KPC i dokonując należycie umotywowanej oceny materiału dowodowego.

Sąd Wojewódzki podzielił pogląd o braku podstaw do ustalenia pozorności dokonanej reorganizacji oraz wykładnię art. 42 KP w zakresie spełnienia wymienionych w tym przepisie wymagań, jakim powinno odpowiadać wypowiedzenie zmieniające odnośnie do określenia zaproponowanego stanowiska.

Powód wniósł kasację od tego wyroku, podnosząc zarzut naruszenia prawa materialnego: art. 43 § 1 KP poprzez przyjęcie, że likwidacja stanowiska powoda nie była pozorna, art. 42 § 1 KP w związku z art. 29 § 1 pkt 1 KP poprzez przyjęcie, że wypowiedzenie zmieniające określiło stanowisko i rodzaj pracy powoda, co skutkuje, że nie zostało ono dokonane, art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych w związku z art. 43 § 3 KP poprzez niezachowanie właściwej procedury dla pracownika będącego pod ochroną prawną, art. 8 KP poprzez nieuwzględnienie całokształtu sprawy, który wskazuje na czynienie przez pozwanego użytku z treści art. 43 § 3 KP, sprzecznego z jego przeznaczeniem i naruszenie zasad współżycia społecznego. Podniesiony też został zarzut naruszenia prawa procesowego mającego istotny wpływ na wynik sprawy – art. 386 § 6 KPC poprzez pominięcie oceny prawnej zawartej w wyroku Sądu Wojewódzkiego z 27 czerwca 1996 r. „wiążącej przy ponownym rozpoznaniu sprawy, a mianowicie, że należy badać kwestię pozorności, a nie ocenę celowości pod względem organizacyjnym i ekonomicznym oraz, że należy dokonać analizy zastosowania do powoda art. 32 ust. 2 ustawy i ewentualnie art. 32 ust. 3 ustawy o związkach zawodowych”. Kasacja zawiera wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa.

Kasacja została odrzucona postanowieniem Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni. Powód wniósł zażalenie na to postanowienie, a Sąd Najwyższy na skutek tego zażalenia uchylił je postanowieniem z dnia 27 stycznia 1999 r.

Strona pozwana wniosła o oddalenie kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw. Jedyne zarzut naruszenia przepisów postępowania dotyczy art. 386 § 6 KPC. Zarzut ten nie jest słuszny. Nie został on szerzej uzasadniony ani nie wskazano, w jaki sposób naruszenie miałoby wpłynąć na wynik sprawy. Niestuszne jest twierdzenie, że Sąd Wojewódzki w zaskarżonym

wyroku nie respektował związania oceną prawną zawartą w wyroku tego Sądu z 27 czerwca 1996 r. Sąd pierwszej instancji szczegółowo zbadał przyczyny i rzeczywistość reorganizacji dokonanej przez pozwanego pracodawcę, a Sąd drugiej instancji zaakceptował zarówno ustalenia dotyczące tej kwestii, jak i ich ocenę prowadzącą do stwierdzenia, że nie były pozorne zmiany organizacyjne, które doprowadziły do likwidacji działu pracy powoda, czyli Awaryjnej Kolumny Kablowej. Przeprowadzone zmiany – według tych ustaleń – nie miały też na celu doprowadzenia do rezygnacji z pracy przez powoda, czyli obejścia przepisów o szczególnej ochronie jego stosunku pracy. Podleganie tej szczególnej ochronie z art. 32 ust. 2 i 4 ustawy o związkach zawodowych również zostało ustalone. Problem polegał na uchyleniu tej ochrony z mocy szczególnego przepisu (art. 32 ust. 2 in fine). Tak więc zarzut naruszenia art. 386 § 6 KPC okazał się niezasadny. Niepodniesienie innych zarzutów naruszenia przepisów postępowania, regulujących zasady postępowania dowodowego, czynienia ustaleń faktycznych i oceny dowodów powoduje, że dla oceny podstaw kasacji odnoszących się do prawa materialnego miarodajny musi być ustalony stan faktyczny, będący podstawą zaskarżonego rozstrzygnięcia. Nie budzi zastrzeżeń wykładnia przepisu art. 42 § 1 KP w związku z art. 29 § 1 pkt 4 KP sprowadzająca się do tego, że dostatecznie jasne było określenie proponowanego powodowi stanowiska jako instruktora w Kolumnie Remontowej nr 1 w Oddziale Wykonawstwa Robót Telekomunikacyjnych w Wydziale Wykonawstwa Robót Telekomunikacyjnych, które to stanowisko „funkcjonuje” u strony pozwanej od kilkunastu lat. Z poczynionych ustaleń wynika, że powód pracował w przeszłości jako instruktor. Z powołanych w kasacji przepisów – w ich brzmieniu obowiązującym w dacie dokonania wypowiedzenia zmieniającego – nie wynika obowiązek określenia zakresu czynności, natomiast komórka organizacyjna („miejsce pracy”) została określona dostatecznie jasno.

Niezrozumiałe jest przy tym wyprowadzenie z zarzutu dokonania wypowiedzenia zmieniającego niezgodnie z przepisami prawa twierdzenia o jego „nieskuteczności z mocy prawa”, czy też niedokonania w ogóle. Nie został też naruszony art. 43 § 1 KP (również w dawnym brzmieniu). Przy ustaleniu, że doszło do rzeczywistej likwidacji działu pracy powoda prawidłowo zastosowano ten przepis. Ustalenie braku pozorności tej likwidacji nie zostało w kasacji podważone poprzez podniesienie zarzutów naruszenia adekwatnych przepisów postępowania. Nie został naruszony art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych. W uzasadnieniu kasacji mowa jest o art. 32 ust. 2. Powód jako przewodniczący Prezydium Krajowego Zarządu Zawiazku Za-

wodowego podlegał szczególnej ochronie przed wypowiedzeniem warunków pracy i płacy na mocy art. 32 ust. 4 w związku z ust. 2 ustawy o związkach zawodowych. Ustalenie tej okoliczności nie skutkowało uwzględnienia powództwa wobec uchylecia tej ochrony na mocy art. 43 § 1 pkt 1 KP w związku z art. 43 § 3 KP w brzmieniu , które ma zastosowanie w rozpoznawanej sprawie.

Niezasadny jest też zarzut naruszenia art. 8 KP. Sąd pierwszej instancji ustalił, a Sąd Wojewódzki zaakceptował to ustalenie, że powód nie był szykanowany z uwagi na swoją działalność związkową, a przeprowadzone zmiany organizacyjne nie miały na celu zmuszenia powoda do rezygnacji z pracy, gdyż zaproponowane warunki nie były krzywdzące. Szczegółowo zbadano przyczyny i okoliczności dokonanej likwidacji działu pracy powoda. W świetle tych ustaleń nie można uznać słuszności zarzutu naruszenia art. 8 KP. Pracodawca dokonując wypowiedzenia zmieniającego nie uczynił tego w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego.

Kasacja jako pozbawiona usprawiedliwionych podstaw podlegała zatem oddaleniu (art. 393¹² KPC).

=====